Anteckningar om svenska skalbaggar – 3

GÖSTA GILLERFORS

Gillerfors, G.: Anteckningar om svenska skalbaggar – 3. [Notes on Swedish Coleoptera – 3.] – Ent. Tidskr. 111: 87–89. Umeå, Sweden 1990. ISSN 0013-886x.

Records of some rare species of Coleoptera from southern Sweden are reported. The following species were new to Sweden at the time they were collected: *Sepedophilus lusitanicus* Hammond, *Atheta pfaundleri* Benick, *Abraeus parvulus* Aubé and *Phalacrus brisouti* Rye. The Swedish records of *Scymnus rubromaculatus* (Goeze) are probably erroneous as this species has been confused with *S. femoralis* Gyllenhal. *S. rubromaculatus* has a more southern distribution. *Apion carduorum* Kirby and *A. gibbirostre* Gyllenhal have proved to be separate species. *A. gibbirostre* is rather common in southern Sweden but *A. carduorum* is known only from the Baltic island of Gotland. The habitats of most species are described and characters are given for their identification.

G. Gillerfors, Maskrosstigen 23, S-432 36 Varberg, Sweden.

Hydraena testacea Curtis var tidigare i Sverige endast känd från Småland, där den tagits i Alsterån. Vid undersökning av *Fontinalis*-mossa från Rolfsån i norra Halland påträffades två exemplar, Hjälm 7.VIII.1989. Djuren uppehöll sig i mossa på stenar i ett mindre sidoflöde med ganska grunt och svagt strömmande vatten. En annan trevlig art är *H. pulchella* Germar, som jag också har tagit i *Fontinalis*-mossa i mindre vattendrag i Halland.

Micridium halidaii (Matthews) har på senare tid blivit allt sällsyntare. Den påträffades under barken på döda medelstora björkar i bokdominerad lövskog, Ha: Rolfstorp 28.IV.1985.

Sepedophilus lusitanicus Hammond. Denna i huvudsak västeuropeiska art förekommer även i Sverige. Mitt första exemplar tog jag i Sk: Degerberga vid stora sandgropen väster om byn under en mindre tallstock 18.IV.1987. Senare har jag tagit den även i Ha: Grimmared 30.IV.1988 vid sållning vid basen av grova tallar på sandig mark. Den fanns även med bland införda arter med massaved från Frankrike (Gillerfors 1988). Arten påminner om *S. marshami* (Stephens), men är något större och klumpigare. Enklast skiljs *Sepedophilus*-arterna åt genom hangenitalierna (Hammond 1973) (Fig. 1–4).

Oxypoda hansseni Strand. Av denna tidigare endast från Norrland kända art fick jag några exemplar i Västergötland vid sållning vid basen av ganska grova tallar stående i skogsbryn; Buarås nära Lygnern 20.IV.1985. Sedan dess har jag tagit ytterligare några exemplar i Vg: Kvarnabo 20.X.1985, också vid basen av tallar.

Meotica finnmarchia Benick. Vid sållning av levermossor på fuktig mark bestående av en blandning av sand och fingrus i en gammal grusgrop vid Ha: Dagsås tog jag några exemplar av denna art 24.VIII.1985. Troligen är den mycket sällsynt, då den endast är tagen få gånger tidigare, bl a vid bilhåvning.

Atheta pfaundleri Benick. 23.II.1988 gjorde Peter Cederström och jag en utflykt till Rövarkulan i Skåne. I ett ganska blött alkärr i närheten togs ett sållprov. Markvegetationen bestod huvudsakligast av *Mnium*-mossor. Här och där var marken genomdragen av gnagargångar. Bland för övrigt triviala arter fanns ett exemplar av den för Sverige nya arten *A. pfaundleri*. En relativt liten ljus art som tillhör *Atheta* s.str. Den behandlas av Benick & Lohse (1974: 199), men tyvärr är spermatekan felritad (Fig. 5). Exemplarets identitet har bekräftats av dr Lohse, Hamburg och J. Vogel, Görlitz.

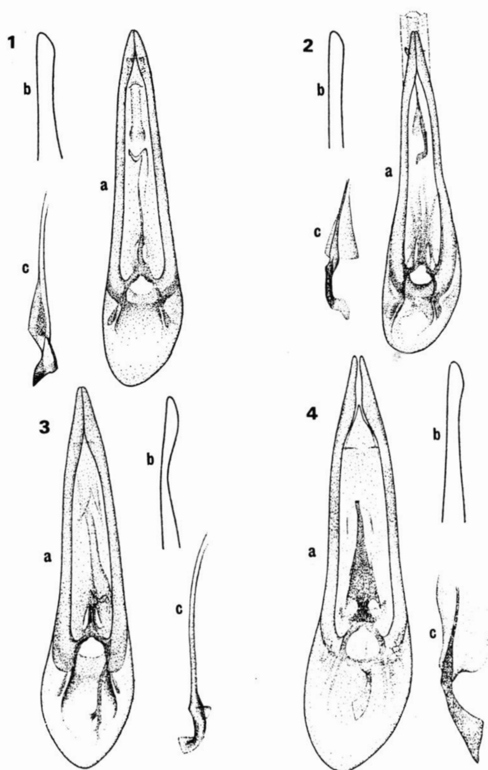

Fig. 1–4. *Sepedophilus*, aedeagus: (a) dorsalt; (b) spetsen av vänstra lateralloben från sidan, förstorad; (c) inre strukturen från ventralsidan, förstorad. – 1. *S. lusitanicus* (Hammond). – 2. *S. testaceus* (Fabricius). – 3. *S. marshami* (Stephens). – 4. *S. constans* (Fowler).

(a) aedeagus, dorsal aspect; (b) apex of left lateral lobe, lateral aspect, at higher magnification; (c) internal structure, ventral aspect, at higher magnification. Redrawn from Hammond (1973).

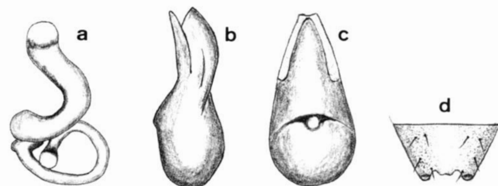

Fig. 5. *Atheta pfaundleri* Benick. – a. Spermatheca. – b. Aedeagus från sidan. – c. Aedeagus underifrån. – d. Hanens sjätte fria tergit.

a. Spermatheca. – b–c. Median lobe of aedeagus. – b. Lateral aspect. – c. Ventral aspect. – d. Tergite 6, male.

Den senare har även jämfört mitt exemplar med holotypen. Peter Cederström har sedan tagit ytterligare exemplar på samma lokal. Hur arten lever är oklart. Kanske är den ett vinterdjur med anknytning till gnagargångar. Den är tidigare funnen i Österrike, Kärnten och Steiermark inom subalpina områden. 1974 togs den som ny för Italien (Trentino-Alto Adige, 1 000 m ö h i norra Italien) på mycket våt mark med förna av multnande växtdelar av främst *Circium montanum* (Zanetti in litt.). I senare tid är den även funnen i Tjeckoslovakien (Lohse in litt.).

Euplectus kirbyi kirbyi Denny. Vid ett av Varbergs ridhus finns en kompost med hästgödsel starkt uppblandad med träspån. Jag har vid några tillfällen sållat där och fått några intressanta arter som *E. kirbyi kirbyi* (tagen 1988), vilken tidigare endast har hittats i Skåne. Av andra arter som förekom där kan nämnas *Oligella foveolata* (Allibert), *Baeocrara japonica* (Matthews), *Acrotrichis chevrolati* (Allibert) och *Aderus populneus* (Creutzer) samt en märklig hybrid mellan *Euplectus karsteni* (Rechenbach) och *E. fauveli* Guillebeau (det. Besuchet).

Plectophloeus nitidus (Fairmaire). I ett område med gamla ekar i Vg: Hovnäs, ca två mil öster om Borås fann jag i en gammal ek några exemplar av arten 4.IX.1985.

Batrisodes adnexus (Hampe). Vid granskning av mina *Batrisodes* – exemplar visade det sig att jag hade en hona av *B. adnexus* från Ha: Rolfstorp 8.IX.1976 tagen vid sållning av en gammal ek. Fyndet är anmärkningsvärt då den tidigare ej är funnen i sydvästra Sverige. 19.VII.1979 tog jag även några exemplar i Ög: Stegeborg i en ek med *Lasius brunneus* (Latreille).

Abraeus parvulus Aubé. Ett exemplar togs vid sållning av mulm i en ihålig ek med *Lasius brunneus* i Strömsholmsområdet, Vs, 25.VI.1984. Denna histerid förekommer spritt i Mellaneuropa, men är överallt mycket sällsynt. *A. parvulus* skiljs lätt från den närstående *A. granulum* Erichson på att täckvingarna är mycket starkare punkterade än den fint punkterade halsskölden.

Aphodius zenkeri Germar. Ett exemplar togs vid bilhåvning på Öl, i skogen vid Böda 5.VII.1988. Arten borde även kunna påträffas i östra Småland då den förekommer både i Blekinge och Skåne.

Phalacrus brisouti Rye. Vid håvning på Karums alvar på Öl: Högsrum 31.V.1984 påträffades ett exemplar. Enligt Vogt (1967) skall *P. brisouti* utvecklas i sotsvamp på *Brachipodium pinnatum*. Den är senare tagen i antal i Skåne (Huggert in litt.).

Scymnus femoralis Gyllenhal. Vid granskning av mina *Scymnus*-exemplar, tidigare bestämda till *S. rubromaculatus* (Goeze), visade det sig att de tillhörde *S. femoralis*, vilket har bekräftats av dr Fürsch. Jag har även granskat alla exemplar under namnet *S. rubromaculatus* i entomologiska museets samlingar i Lund. Dessa var alla *S. femoralis*. Då *S. rubromaculatus* troligen inte förekommer i Sverige bör den utgå och ersättas med *S. femoralis* Gyllenhal.

Anaspis maculata Fourcroy och *A. regimbarti* Schilsky kvällshåvades inom Varbergs hamnområde 11.VI.1983. Alldeles i närheten fanns staplar av massaved från utlandet som legat där ganska länge. Förmodligen hade djuren utvecklats i veden då de inte senare har påträffats inom området. Dr R. Batten, Middelsburg, har haft vänligheten att granska en del av mina mordellider. Därvid påträffades några nya landskapsfynd: *Mordella huetheri* Ermisch Ha: Hunnestad 1.VIII.1984, *Mordellistena dieckmanni* Ermisch Ha: Hunnestad 5.VII.1983, *M. pseudopumila* Ermisch Ha: Hunnestad 5.VII.1983 och *M. purpureonigrans* Ermisch Nb: Tärendö 8.VII.1979.

Apion carduorum Kirby. Under kvällshåvning vid Ryssudden på Fårö 19.VI.1986 fick jag en *Apion* som jag trodde var den arı som i Sverige kallas *A. carduorum* Kirby, men exemplaret såg något annorlunda ut. Det sändes därför till dr Dieckmann som meddelade att det var den äkta *A. carduorum*. Dr Alonso-Zarazaga i Malaga har just reviderat *Ceratapion carduorum*-gruppen. Det framkom då att den art som här i Sverige har kallats *A. carduorum* i själva verket är *A. gibbirostre* Gyllenhal. Även Alonso-Zarazaga har granskat mitt exemplar. Av *A. carduorum* finns det även två gamla exemplar på Naturhistoriska riksmuseet tagna av Boheman och märkta Gl, vilket förmodligen betyder Gotland. *A. carduorum* är en huvudsakligen sydeuropeisk art, men förekommer även i England där den har beskrivits som *A. lacertence* Tottenham. Värdväxter i Sydeuropa är framför allt *Onopordum acanthium* L., i kallare klimat troligen *Circium arvense* (L.) och *C. vulgare* (Savi). Arterna kan var svårskilda, men *A. carduorum* är något större och klumpigare med kraftigare punktur på halsskölden. Av *A. gibbirostre* finns det trolien fyra underarter som är ytterst svårskilda (Alonso-Zarazaga in litt.).

Litteratur

Benick, G. & Lohse, G. A. 1974. 14. Tribus: Callicerini (Athetae). – Die Käfer Mitteleuropas 5: 72–220.
Gillerfors, G. 1988. Skalbaggar införda till Sverige med massaved. – Ent. Tidskr. 109: 42–45.
Hammond, P. M. 1973. Notes on British Staphylinidae 3, the British species of Sepedophilus Gistel (Conosoma auctt.). – Entomologist's mon. Mag. 108: 130–165.
Vogt, H. 1967. 56. Familie: Phalacridae. – Die Käfer Mitteleuropas 7: 158–166.

Upprop om nattsländor

Utbredningen av flertalet av våra arter av nattsländor (Trichoptera) är bristfälligt belagd. Speciellt i södra Sverige har relativt få nya landskapsfynd dokumenterats efter Forsslund och Tjeders 1942 års katalog.

Jag vill nu uppmana alla entomologer som har kontakt med dessa djur att rapportera sina fynd till mig. Jag tar gärna emot vuxna djur för bestämning. Material kan även lämnas in till Entomologiska avdelningen, Uppsala universitet.

Bo Gullefors, Forsed 2109 B, 873 00 Bollstabruk